

P1-PP-26

P1-PP-27

การอบสมุนไพร: ทางเลือกในการดูแลสุขภาพของ

ประชาชน

เจนจิรา คิตกล้า, โสภารัตน์ พุทธรักษ์, อริยะ วัฒนชัยสิทธิ์,
น้องเล็ก คุณวาราดิษฐ์, อนุวัฒน์ วัฒนพิชญากุล

บทนำ: ปัจจุบันมีประชาชนมาอบสมุนไพรมากขึ้น แต่สังคมยังมีความสับสนถึงประโยชน์ของการอบสมุนไพร การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมและประโยชน์ของการอบสมุนไพรในมุมมองของผู้ใช้บริการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอบสมุนไพร **วิธีการศึกษา:** เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบสอบถามกับผู้มาใช้บริการอบสมุนไพรที่วัดผาสุการาม วัดหนองปลาปาก วัดบ้านนาควาย และบ้านอบสมุนไพร จ.อุบลราชธานี จำนวน 300 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้จัดการของสถานที่อบแต่ละแห่งและผู้มาใช้บริการ 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และ Chi square tests ข้อมูลเชิงคุณภาพทำการจัดหมวดหมู่ตามคำถามการวิจัย **ผลการศึกษา:** พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ร้อยละ 58.3 จะใช้บริการอบสมุนไพรสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 68.0 จะอบ 2-5 รอบ ร้อยละ 33.5 มีจุดมุ่งหมายเพื่อดูแลสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ ร้อยละ 20.4 เพื่อการบำบัดโรคที่เป็นอยู่ ร้อยละ 88.0 เห็นว่าการอบสมุนไพรช่วยทำงานได้มากขึ้น ร้อยละ 86.3 ช่วยให้นอนหลับดี ร้อยละ 84.7 ช่วยให้เบาตัวคล่องตัว ร้อยละ 81.3 ช่วยให้หายใจคล่องขึ้น ร้อยละ 80.0 ช่วยบรรเทาปวดคลายเส้น สำหรับผู้ที่มีอาการปวดข้อ ปวดเข่า ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อและปวดหลังปวดเอวร้อยละ 90.5 82.3 82.2 ตามลำดับระบุว่ามีอาการทุเลามากกว่า 50 % อาการไม่พึงประสงค์จากการอบสมุนไพรร้อยละ 62.7 ระบุว่ามีอาการคอแห้ง กระหายน้ำ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมาใช้บริการอบสมุนไพรมากที่สุดคือ อายุ การมีโรคประจำตัว ระดับการศึกษา อาชีพและลักษณะงาน โดยผู้สูงอายุ มีโรคประจำตัว การศึกษาประถมศึกษา ว่างงาน และลักษณะงานกลางแจ้งมีแนวโน้มการมาใช้บริการอบสมุนไพรมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ($p < 0.05$) เหตุจูงใจของการมาใช้บริการอบสมุนไพร ร้อยละ 78.3 อยู่ใกล้บ้าน ร้อยละ 59.3 สถานที่สะอาด ร้อยละ 43.9 สถานที่สงบ ร้อยละ 41.1 มีความร้อนและดีด้วยสมุนไพรแรง **สรุปผลการศึกษา:** การอบสมุนไพรเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพของประชาชนทั้งในแง่การบำบัด การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแก่ผู้ที่ไม่ได้มีโรคและผู้ที่มีโรคประจำตัว โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อย คนว่างงาน นักเรียน ผู้สูงอายุ และผู้ที่อยู่ใกล้สถานที่อบ ข้อเสนอแนะคือ ควรส่งเสริมให้การอบสมุนไพรเป็นทางเลือกของการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนที่รักสุขภาพและผู้ที่มีปัญหาสุขภาพต่างๆ โดยสนับสนุนให้วัดและชุมชนมีบทบาทในด้านการให้บริการอบสมุนไพรแก่ประชาชนตามชุมชนต่างๆ มากขึ้น

ศัพท์สำคัญ: วัด, การอบสมุนไพร, การแพทย์พื้นบ้าน, พฤติกรรม การดูแลสุขภาพตนเอง

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อ.วารินชำราบ
จ.อุบลราชธานี 34190
*ติดต่อผู้พิมพ์: โทร 045-353632 โทรสาร 045-353626
e-mail : anuwat_py@hotmail.com

บทบาทเภสัชกรและบุคลากรสาธารณสุขกับการพัฒนาทาง แพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลของรัฐ

ธีระยุทธ วงศ์ชัย, ปาณิศกา กุญรินทร์, สุรัชฎาพรพรรณ อินทพรม,
แสวง วัชรชนกิจ, อนุวัฒน์ วัฒนพิชญากุล

บทนำ: แม้ว่างานแพทย์แผนไทยจะถูกบูรณาการเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุขของรัฐเป็นเวลากว่าสองทศวรรษ แต่งานแพทย์แผนไทยในสถานบริการของรัฐยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนางานการแพทย์แผนไทย และบทบาทของเภสัชกรและบุคลากรสาธารณสุขแผนปัจจุบันอื่น ๆ ต่อการพัฒนางานแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลรัฐ **วิธีการศึกษา:** งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เลือกศึกษาอย่างเจาะจงกับโรงพยาบาลของรัฐที่มีขนาดต่างกันจำนวน 6 แห่ง ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเภสัชกร พยาบาลวิชาชีพและนักการแพทย์แผนไทยที่รับผิดชอบงานการแพทย์แผนไทย จำนวน 10 คน ด้วยคำโครงคำถามเชิงลึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในประเด็น รูปแบบการจัดบริการ ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนา และบทบาทของบุคลากรต่างๆ ในงานแพทย์แผนไทย ในช่วงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ -31 ตุลาคม 2555 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนา แจกแจง แยกประเด็นเชิงเนื้อหา และเปรียบเทียบ **ผลการศึกษา:** พบว่า งานแพทย์แผนไทยของโรงพยาบาลรัฐหลายแห่งมีแนวโน้มพัฒนาการไปในทิศทางที่ดีขึ้น เช่น มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ที่ทั้งส่วนให้บริการและการผลิต มีบุคลากรและมีการบริการที่หลากหลายมากขึ้น แต่พัฒนาการดังกล่าวมีความเหลื่อมล้ำกันในแต่ละโรงพยาบาล บางแห่งมีศักยภาพสูงในการผลิตยาสมุนไพรเพื่อใช้ในโรงพยาบาลและส่งจำหน่าย บางโรงพยาบาลยังมีพัฒนาการที่ล่าช้าทั้งด้านกิจกรรมบริการ กำลังคนและอาคารสถานที่ ปัญหาสำคัญของงานแพทย์แผนไทยคือ ระบบสนับสนุนการปฏิบัติงาน เช่น รายการยาสมุนไพร จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ สถานที่ไม่เหมาะสม ข้อจำกัดในด้านบทบาท ตำแหน่งของนักการแพทย์แผนไทย นโยบายและการให้ความสำคัญของผู้บริหาร เภสัชกรและบุคลากรสาธารณสุขแผนปัจจุบันอื่น ๆ ที่ดูแลงานการแพทย์แผนไทยที่มีบทบาทเชิงรุกมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนางาน เช่น การพัฒนาระบบการให้บริการ การเก็บข้อมูลผลอย่างเป็นระบบเพื่อการสร้างสรรค์และผลักดันการพัฒนางานแพทย์แผนไทย และการพัฒนามาตรฐานการผลิตยาสมุนไพร ส่วนผู้ที่มีบทบาทเชิงรับที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น การทำตามนโยบาย มีภาวะหนึ่งเฉยไม่บริหาร ไม่คิดริเริ่มพัฒนา ไม่เข้าใจการแพทย์แผนไทยอย่างแท้จริง การเป็นหัวหน้าในนามและไม่สนับสนุนการพัฒนา **สรุปผลการศึกษา:** พัฒนาการและอุปสรรคของงานการแพทย์แผนไทยในสถานบริการของรัฐขึ้นกับนโยบายของผู้บริหารระบบสนับสนุนต่างๆ และบทบาทของบุคลากรที่กำกับดูแลงานแพทย์แผนไทย ข้อเสนอแนะคือ การพัฒนางานแพทย์แผนไทยควรอยู่ภายใต้การดูแลของบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจการแพทย์แผนไทย โดยควรเปิดโอกาสให้นักการแพทย์แผนไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้ถูกทิศทางตามหลักการแพทย์แผนไทยมากขึ้น

ศัพท์สำคัญ: บทบาทเภสัชกร, ปัญหาการพัฒนาการแพทย์แผนไทย, การแพทย์แผนไทย, โรงพยาบาลของรัฐ

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อ.วารินชำราบ
จ.อุบลราชธานี 34190
*ติดต่อผู้พิมพ์: โทร 045-353632 โทรสาร 045-353626
e-mail : anuwat_py@hotmail.com